

MANDAL KOMMUNE
Fellessekretariatet/sentralarkiv

Kommunal- og regionaldepartement
Postboks 8112 Dep

0032 OSLO Sendes kun som elektronisk post

DERES REF:	VÅR REF:	SAKSBEHANDLER:	ARKIVKODE:	DATO:
	2011/108 - 3	Ida Holte,	010	03.02.2011

HØRING - FORSKRIFT OM E-VALG

Valgstyret i Mandal behandlet høringsforslaget til forskrift om e-valg i møte 01.02.2011, med følgende enstemmig vedtak:

Vedtak i VALGSTYRET - 01.02.2011 :

Valgstyret slutter seg til Kommunal- og regionaldepartementets forslag til Forskrift med forsøk med elektronisk stemmegivning under forhåndsstemmegivningen, elektronisk avkryssing i manntallet på valgtinget og bruk av ny stemmeseddel ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011, som det fremgår av brev dat. 16.12.10 med følgende merknader:

Kapittel 1 - § 5: Pkt (3) tas bort.

"valgstyret skal sørge for at velgerne gis anledning til å øve på hvordan man avgir en e-stemme før valgperioden".

Kapittel 2 - § 6 nytt pkt (4): Departementet forestår utsendelse av PIN-koder til de som ikke er registrert med MinID.

Overskriften i kapittelet må si noe om elektronisk identifisering.

Kapittel 6 - § 14: Perioden for elektronisk forhåndsstemming bør avsluttes lørdag 10. september kl. 21.00.

Kapittel 7 - § 18 Pkt (2) og (3) tas bort.

(2) "velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet (fremmede stemmer) skal levere stemmeseddelen til stemmestyret som stempler denne med offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen i en egen urne for velgere manntalført i andre valgkretser i kommunen".

(3) "Urnen som inneholder fremmede stemmer skal uåpnet sendes valgstyret. De av disse stemmesedlene som godkjennes, skal telles opp under valgstyrets påsyn".

Nytt pkt (2):

Antall sedler i urnen kontrolleres mot antall kryss i manntallet som er satt ved det enkelte stemmested.

Saksfremstilling med forslag til vedtak vedlegges.

Med hilsen

Ida Holte
sekretær

Saksfremstilling

SAKSBEHANDLER: Ida Holte	SAKSMAPPE: 2009/2379	ARKIV: 010
UTVALG: VALGSTYRET	UTVALGSSAKSNR: 2/11	MØTEDATO: 01.02.2011

HØRING - FORSKRIFT OM E-VALG

Forslag til vedtak:

Valgstyret slutter seg til Kommunal- og regionaldepartementets forslag til Forskrift med forsøk med elektronisk stemmegivning under forhåndsstemmegivningen, elektronisk avkryssing i manntallet på valgtinget og bruk av ny stemmeseddel ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011, som det fremgår av brev dat. 16.12.10 med følgende merknader:

Kapittel 1 - § 5: Pkt (3) tas bort.

"valgstyret skal sørge for at velgerne gis anledning til å øve på hvordan man avgir en e-stemme før valgperioden".

Kapittel 2 - § 6 nytt pkt (4): Departementet forestår utsendelse av PIN-koder til de som ikke er registrert med MinID.

Overskriften i kapittelet må si noe om elektronisk identifisering.

Kapittel 6 - § 14: Perioden for elektronisk forhåndsstemming bør avsluttes lørdag 10. september kl. 21.00.

Kapittel 7 - § 18 Pkt (2) og (3) tas bort.

(2) "velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet (fremmede stemmer) skal levere stemmeseddelen til stemmestyret som stempler denne med offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen i en egen urne for velgere manntallført i andre valgkretser i kommunen".

(3) "Urnen som inneholder fremmede stemmer skal uåpnet sendes valgstyret. De av disse stemmesedlene som godkjennes, skal telles opp under valgstyrets påsyn".

Nytt pkt (2):

Antall sedler i urnen kontrolleres mot antall kryss i manntallet som er satt ved det enkelte stemmested.

Behandling i VALGSTYRET - 01.02.2011 :

Innstillingen enstemmig vedtatt

Vedtak i VALGSTYRET - 01.02.2011 :

Valgstyret slutter seg til Kommunal- og regionaldepartementets forslag til Forskrift med forsøk med elektronisk stemmegivning under forhåndsstemmegivningen, elektronisk avkryssing i manntallet på valgtinget og bruk av ny stemmeseddel ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011, som det fremgår av brev dat. 16.12.10 med følgende merknader:

Kapittel 1 - § 5: Pkt (3) tas bort.

"valgstyret skal sørge for at velgerne gis anledning til å øve på hvordan man avgir en e-stemme før valgperioden".

Kapittel 2 - § 6 nytt pkt (4): Departementet forestår utsendelse av PIN-koder til de som ikke er registrert med MinID.

Overskriften i kapittelet må si noe om elektronisk identifisering.

Kapittel 6 - § 14: Perioden for elektronisk forhåndsstemming bør avsluttes lørdag 10. september kl. 21.00.

Kapittel 7 - § 18 Pkt (2) og (3) tas bort.

(2) "velgere som ikke er innført i vedkommende del av manntallet (fremmede stemmer) skal levere stemmeseddelen til stemmestyret som stempler denne med offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen i en egen urne for velgere manntallført i andre valgkretser i kommunen".

(3) "Urnen som inneholder fremmede stemmer skal uåpnet sendes valgstyret. De av disse stemmesedlene som godkjennes, skal telles opp under valgstyrets påsyn".

Nytt pkt (2):

Antall sedler i urnen kontrolleres mot antall kryss i manntallet som er satt ved det enkelte stemmested.

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev
- 2 Forskriften

Utrykte vedlegg:

Bakgrunn:

Mandal er som kjent en av 10 kommuner som er med i forsøk med elektronisk stemmegivning ved kommunestyre- og fylkestingsvalg i 2011 (e-valg). Forsøket innebærer at valgene i forsøkskommunene, på enkelte områder, må gjennomføres på en annen måte enn det som går fram av valgloven og valgforskriften. Dette må fastsettes gjennom forskrift med hjemmel i valgloven § 15-1.

KRD har med hjemmel i valgloven § 15-1, utarbeidet forslag til ny forskrift som nå er sendt ut på høring. Forskriften gjelder:

- elektronisk stemmegivning under forhåndsstemmegivningen
- elektronisk avkryssing i manntallet på valgtinget, og
- utprøving av nye stemmesedler ved begge valgene.

Forsøksbestemmelsen gir hjemmel for å gjøre unntak fra en eller flere av valglovens bestemmelser, men ikke fra grunnprinsippene, bl.a. at valgene skal være frie, direkte og hemmelige.

Forskriften skal gjelde for de ti forsøkskommunene og Møre- og Romsdal fylkeskommune ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2011.

Høringsfrist er satt til 15. februar 2010.

Vurdering:

Forskriften kapittel 1 - §§ 1 - 4 inneholder alminnelige bestemmelser som knytter seg til formålet med prosjektet, forskriftens virkeområde og forholdet til annet regelverk.

§ 5 inneholder prinsipper for gjennomføring av valget. Prinsippene for gjennomføring av e-valg har vært allmenn kjent helt siden starte på prosjektet. Punkt nr. (3) er nytt: "Valgstyret skal sørge for at velgerne gis anledning til å øve på hvordan man avgir en e-stemme før valgperioden".

Det kan ikke være nødvendig at velgerne må øve på stemmegivning når en har en stemmeperiode på en måned og kan stemme så mange ganger vi ønsker? Rådmannen tror at god informasjon og veiledning om hvordan valget gjennomføres er bedre enn å gjennomføre en testperiode.

Rådmannen er litt skeptisk til dette og foreslår at dette punktet utgår.

Forskriften kapittel 2 inneholder bestemmelser om det elektroniske valgmanntallet og utsendelse av manntall. Departementet vil sørge for at det blir utarbeidet et elektronisk manntall til bruk for avkryssing i valglokalet valgdagen (jf forslaget, § 6 (1)). Departementet vil også ta ansvar for utforming, produksjon og utsendelse av valgkort på vegne av kommunene som deltar i forsøket. Når departementet tar hånd om disse oppgavene blir det ett helhetlig forsøk.

Valgkortet som sendes ut til velgerne i forsøkskommunene skal bl.a. inneholde opplysninger om returkode, dvs en tilbakemelding til velgeren på sms som bekrefter at den elektroniske stemmegivningen har kommet fram uendret til den elektroniske stemmeurnen.

En utfordring vil være å få velgerne til å registrere brukernavn og passord i ID-porten (MinID), jf. forskriften §§ 1 og 16 (2) - Løsningen kan det være at Departementet også tar ansvaret med å bestille nye PIN-koder til de som ikke er registrert med MinID. Det må samtidig vedlegges informasjon og veiledning om registrering av MinID.

Rådmannen foreslår nytt pkt. i kapittel 2, § 6

(4) Departementet forestår utsendelse av PIN-koder til de som ikke er registrert med MinID Videre foreslår rådmannen at overskriften i kapittelet må si noe om elektronisk identifisering.

Manntallet skal ikke legges ut til offentlig ettersyn i elektronisk form, men velger skal kunne kontrollere egne opplysninger i manntallet via Internett. Mandal har ved de to siste valgene hatt tilsvarende tilbud til velgerne. Ved å logge seg inn, via kommunens nettside, på en database; "velgerinfo på nett" og kunne man sjekke egne opplysninger i manntallet.

Forskriften kapittel 3 oppretter et nytt valgorgan til valgloven kap. 4. Dette organet opprettes av departementet og skal bistå ved dekryptering av de elektroniske stemmene. Dette er utførlig beskrevet i § 8. Rådmannen anser dette som et viktig ledd i den elektroniske stemmegivningen.

Forskriften kapittel 4 inneholder forslag om at listeforslaget i tillegg til fødselsår, også skal inneholde fødselsdato (dd.mm.år). Årsaken til dette er at nå kan den som fremmer listeforslag selv legge inn forslaget i valgdatasystemet, eller sende listeforslaget som elektronisk fil til valgsekretariatet i kommunen. Valgsekretariatet kan da gjennomføre en kontroll av kandidatens valgbarhet direkte mot manntallet.

Forslaget til § 9 vil bidra til å lette arbeidet med listeforslagene og forslagsstilleren slipper å legge ved egen liste over kandidatenes fødselsdato, slik kravet er etter valglovens § 6-4 a).

Forskriften kapittel 5 inneholder bestemmelser om de elektroniske stemmesedlene, samt angivelse av tidspunktet for når de må være ferdigstilt. Forsøkskommunene er pålagt å bruke stemmesedler med ny design, dette fremgår i § 10. Den største endringen er at utsiden av sedlene skal ha en farget mønsterside med nærmere angitt fargekode - en farge for kommunestyrevalget og en annen farge for fylkestingsvalget. Seddelen skal for øvrig ha en forskutt falsing (dvs de skal brettes på en slik måte at det blir vanskelig å brette den feil - med innsiden ut). Detaljene omkring dette fremgår av § 13.

Forskriften kapittel 6 har bestemmelser om perioden og fremgangsmåten for elektronisk forhåndstemmegivning. Valglovens bestemmelser om perioden for forhåndstemmegivning (§ 8-19, hvem som kan motta forhåndsstemmer (§ 8-2) og på hvilke steder de kan mottas forhåndsstemmer (§8-3) passer ikke for elektronisk stemmegivning. Disse bestemmelsene skal ikke gjelde, jf § 14.

Den elektroniske forhåndstemmegivningen foreslås avsluttet kl. 21. fredagen før valgdagen. Det at den ordinære forhåndsstemmelovgivningen har frister (§ 8-1) er for at stemmene skal rekke fram til rette kommune innen kl. 21.00 på valgdagen og for utskrift av avkryssingsmanntall. Det stilles ingen krav til at kommunen skal ha avkryssingsmanntall på papir (jf § 19 Beredskapsrutine).

Elektronisk stemmegivning kommer derimot fram med det samme og bør derfor kunne gjennomføres nærmere valgdagen enn kl. 21.00 fredag. Det bør vurderes om det skal settes til fredag midnatt eller lørdag kl. 21.00. Det er noen kommuner som gjennomfører ordinært valgting både søndag og mandag. I § 15 foreslås det at den som logger seg på e-valgsystemet på det tidspunkt stemmegivningen skal avsluttes, skal få varsel om at stemmegivningen må avsluttes innen 10 minutter. Dette tilsvarer den ordningen som gjelder på valgdagen; Den som er kommet frem til stemmelokalet innen lokalene stenger, skal få avgitt stemme. Forslaget virker fornuftig.

§ 16 beskriver hvordan stemmegivningen skal gjennomføres, elektronisk legitimasjon og returkode. Viser igjen til utfordringen med å få velgerne til å registrere brukernavn og passord i ID-porten (MinID).

Forskriften kapittel 7 har bestemmelser om stemmegivning i valglokalet og avkryssing i det elektroniske manntallet på valgdagen.

I forslaget til nytt kapittel 7 foreslår departementet at manntallet fremdeles skal bygges opp kretsvis. Stemmestyret skal krysse av i det elektroniske manntallet både for velgere som er manntallsført i kretsen og for velgere i andre valgkretser i kommunen (fremmedstemmer). Videre skal fremmed stemme leveres stemmestyret som stempler denne med offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen i egen urne for velgere manntallsført i andre valgkretser i kommunen.

Etter dagens regler får hver krets sitt kretsmanntall og velgere som ikke tilhører denne kretsen kan avgi "fremmedstemme". Det vil si at stemmeseddelen legges i egen konvolutt og behandles særskilt, de legges ikke i urne sammen med de øvrige stemmesedlene. Fremmedstemmene sendes valgstyret og krysses i det kretsmanntallet de tilhører. Fremmedstemmene blir telt opp som egen krets.

Ved elektronisk manntall har hvert stemmested oversikt over alle velgerne i kommunen. Ved å sette kryss i manntallet på ett stemmested vil dette komme frem ved alle de andre stemmestedene. Dette gir full kontroll på om en velger forsøker å avgi stemme ved flere stemmesteder. Det spiller derfor ingen rolle hvilket valglokale velgeren benytter. Hvert stemmested vil ha full oversikt over hvor mange kryss som er satt i kommunens manntall fordi hvert stemmested og hver pc er nummerert og det registreres hva som skjer

på hvert sted. Antall sedler i urnen kan da kontrolleres mot antall kryss som er satt i manntallet på det enkelte stemmested. Mandal kommune hadde ved forrige kommune- og fylkestingsvalg 48 fremmedstemmer av totalt 5.646 avgitte stemmer.

Rådmannen mener at, ved elektronisk avkryssing i manntallet på valgtinget, bør alle stemmekretsene ha tilgang til hele manntallet og samtlige sedler legges i samme urne.

Kapittelet har også bestemmelser om beredskapsrutiner ved eventuelt strømbrydd eller kommunikasjonsbrydd til det elektroniske manntallet. Da skal egen beredskapsrutine umiddelbart settes i gang. Denne er nærmere beskrevet i §§ 19 og 20.

Forskriften kapittel 8 inneholder bestemmelser om prøving av stemmegivninger og stemmesedler, opptelling og protokollering. Foreløpig opptelling av elektroniske stemmer avgitt på forhånd skjer før stemmegivningene er godkjent. På den måten vil vi ha oversikt over hvor mange som har stemt elektronisk. Den elektroniske stemmegivningen godkjennes ikke før vi har fått kontrollert om velgeren har avgitt forhåndsstemme på papir eller avgitt stemme på valgdagen. Dersom velger har avgitt papirstemme skal den elektroniske stemmegivningen forkastes. Det endelige resultatet foreligger når valgstyret er ferdig med den endelige opptellingen av stemmesedler avgitt på papir og de godkjente stemmesedlene avgitt elektronisk er lagt til.

Siste kapittel inneholder bestemmelser om eierskap og krav til det elektroniske valgsystemet, og bestemmelser knyttet til sikkerhet, innsyn og kontroll.

Forskriften slår fast at e-valgsystemet og det elektroniske valgdatabasystemet skal eies, driftes og forvaltes av Staten (jf § 26). Dette gjelder nasjonale valg og kommunestyre- og fylkestingsvalg som krever sterk grad av samhandling mellom kommunene. Det er derfor viktig at valgsystemene snakker sammen. Tidligere har hver enkelt kommune selv ansvaret for valg av system.

Sikkerhetsbestemmelsene i § 27 er sentrale og viktige og er en naturlig konsekvens av de prinsippene for forsøket som er fastsatt i § 5. Det er resultat av brede og grundige drøftinger over lang tid i departementets prosjektgruppe og de mange referansegruppene som har deltatt i det forberedende arbeidet før forsøksprosjektet fikk sin endelige form.

Bestemmelsene i § 28 om innsyn og kontroll er viktige for å skape tillit til valgsystemet.

Konsekvenser for barn og unge:

Ingen

Konklusjon:

Forsøket med elektronisk stemmegivning innebærer at valget på enkelte områder må gjennomføres på en annen måte enn det som går fram av valgloven og valgforskriften. Hvordan dette skal skje må fastsettes i forskrift med hjemmel i valgloven § 15-1. Forslaget til forskrift har i stor grad tatt opp det som er nødvendig for å gjennomføre forsøket på en sikker måte.

Rådmannen mener kommunen bør gi sin tilslutning til den foreslåtte forskriften med merknader til kapittel 1- § 5, kapittel 2 - § 6 nytt punkt, kapittel 6 - § 14 og kapittel 7 - § 18.

17. januar 2011

Knut Sæther
rådmann